

III. Didaktika dějepisu

1 Oborová didaktika dějepisu

1.1 Východiska oborové didaktiky

Oborová didaktika vychází z teoretických zásad didaktiky obecné. Jedná se především o strukturu výuky. V první, přípravné, fázi je výuka plánována, je tvořen výukový program, vybírány prostředky, pomůcky ap. Druhou tvoří samotná výuka a třetí kontrolně-evaluační fáze, tzn. hodnocení výkonu.

Ve výuce, chápáné v obecné rovině, vychází didaktika ze skutečnosti, že do výuky vstupuje řada subjektů. Je to především učitel a žák, ale patří sem i ti, kteří o výuce rozhodují, řídí ji a kontrolují. V praktické rovině je úloha oborové výuky vymezena:

1. cílem výuky dějepisu v oblasti informativní, formativní a metodologické;
2. organizací výuky, kam patří pravidla a normy, jimiž je stanoven vnější rámec výuky a její formy;
3. metodami, formami a prostředky výuky.

1.2 Dvě roviny oborové didaktiky

V jedné rovině je didaktika dějepisu chápána jako vědní obor, využívá metody pedagogické vědy a zabývá se teoretickými otázkami. Mezi

ně řadíme vyučovací metody, výzkum efektivnosti výuky, vlastní historický výzkum oboru.

V druhé rovině chápeme didaktiku jako praktické využití teoretických znalostí při výuce. Didaktika dějepisu tedy musí vycházet z obecné metodologie historické vědy, z jejích principů a metod a metodiky historikovy práce a jejich využití ve výuce.

Z toho vyplývá, že didaktická komunikace má vztah k historické vědecké komunikaci. Existuje vztah mezi učitelem, který vytváří žákům určitý historický obraz, a historikem, který tento obraz předkládá svým dílem ostatním historikům, široké veřejnosti. Aby mohl učitel provádět základní činnost, tj. výklad z pozic velkého logického celku, musí výběr a uspořádání učiva vycházet z umění zobecnění a zjednodušení historického jevu při zachování správnosti, z umění pracovat s pramenem a literaturou jako se studijním materiálem, z umění využívat metod a výsledků historické vědy.

1.3 Didaktika a pomocné vědy historické

Jedním z dalších předpokladů zvládnutí výchovně-vzdělávacího procesu ve výuce dějepisu je využití dalších oborů jako pomocných věd pro didaktiku. Kromě využití mezipředmětových vztahů je důležité umění využívat pomocné vědy historické. Pro výuku dějepisu na všech stupních škol lze využít především heraldiku, chronologii, metrologii, genealogii a numismatiku. Pomocné vědy historické nejsou podstatou výuky, ale přesto jsou její důležitou součástí, nejen v oblasti informativní, ale i metodologické.

Úkoly k samostatné práci

1. Vysvětlete význam obecné didaktiky a historické vědy pro oborovou didaktiku dějepisu.

